

Науково-практичні підходи до управління ризиками та безпечністю ланцюгів постачань фармацевтичної продукції

Посилкіна О.В., Лісна А.Г.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Кафедра управління та економіки підприємства

Lesnayaag@gmail.com

Вступ. Як свідчать результати проведених наукових досліджень, зміна світових економічних умов господарювання під впливом фінансової кризи ініціювала підвищення інтересу до питань управління ризиками в системах постачання фармацевтичної продукції. Багато фармацевтичних підприємств (ФП) виявилися в ситуації, коли різко загострилися проблеми функціонування учасників фармацевтичного ринку, що призвело до збоїв у русі матеріальних і супутніх до них потоків, а в окремих випадках до розривів у фармацевтичному ланцюзі постачань (ФЛП).

Необхідність забезпечення безперервності руху матеріальних потоків, пошук нових способів оптимізації витрат зумовили початок нового етапу в розвитку фармацевтичної логістики, пов'язаної з вивченням стійкості і вразливості систем постачань.

Безліч учасників ФЛП утворюють складні взаємозв'язки в межах локальних і глобальних систем постачань. Це обумовлює необхідність своєчасного визначення потенційно вразливих місць. В цих системах проблема посилюється невизначеними умовами зовнішнього середовища, впливом різного роду ризиків і взаємозалежністю учасників систем постачань. Прагнення ФП підвищити рівень логістичного обслуговування та оптимізувати операційні витрати обумовлює необхідність врахування різноманітних факторів, пов'язаних з власною діяльністю, з активністю партнерів, станом кон'юнктури фармацевтичного ринку.

Разом з тим, зміна бізнес-процесів, характеру відносин і взаємозв'язків між логістичними елементами з метою максимального скорочення витрат змінює профіль ризиків, підвищує чутливість системи постачань до впливу ризикових факторів, що характеризуються різним рівнем імовірності і ступенем серйозності наслідків. Ризики впливають на параметри руху потоків, що, в свою чергу, призводить до збоїв у постачаннях фармацевтичної продукції. Крім очевидних втрат, таких як збитки, штрафні виплати внаслідок порушення термінів доставки фармацевтичної продукції або пошкодження вантажів, наслідки можуть бути більш критичними: порушення безперервності процесу фармацевтичного виробництва і обслуговування клієнтів, зниження якості логістичного сервісу, зміна або припинення відносин з партнерами, зменшення рівня прибутковості ФП та ін. Так, дослідження практики зарубіжних ФП показують, що в середньому зриви постачань призводять до падіння продажів на 7 % в рік, операційного прибутку – на 42%, а рентабельності активів – на 35 %.

Таким чином, різноманіття аспектів впливу ризиків, необхідність прийняття рішень в умовах невизначеності, багатокритеріальність завдань оптимізації процесів в системах постачань фармацевтичної продукції визначаються їх рівнем, структурою та складністю. Методологічні підходи до дослідження та управління ризиками в системах постачань безпосередньо пов'язані з розвитком фармацевтичної логістики і вимагають їх вивчення та розвитку.

Методи досліджень. У процесі дослідження використовувалися методи: наукової абстракції; монографічного та системного аналізу.

Результати досліджень. В умовах загострення конкурентної боротьби на внутрішньому і зовнішньому фармацевтичних ринках вітчизняні ФП все більше уваги повинні приділяти проблемі забезпечення цінової конкурентоспроможності лікарських засобів (ЛЗ). Важливим резервом підвищення доступності ціни на вітчизняні ЛЗ є оптимізація логістичних витрат, що виникли в процесі управління потоками фармацевтичної продукції.

Крім цього, в умовах високого рівня конкуренції на фармацевтичному ринку, значної кількості потенційних постачальників і споживачів ЛЗ, специфічних особливостей фармацевтичної продукції та умов її транспортування й зберігання, вимог до виробництва ЛЗ та їх соціальної значущості, суб'єктам фармацевтичного ринку (СФР) необхідно враховувати ризики, які пов'язані з управлінням поточними процесами, що є невід'ємним елементом логістичної діяльності у фармацевтичному секторі охорони здоров'я.

Логістичний ризик у фармації - це подія, що призводить до збитку ФП, або можливості виникнення несприятливої ситуації чи невідповідного результату, пов'язаного з переміщенням матеріальних і супутніх потоків протягом всього ФЛП з урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів.

Сьогодні СФР здебільшого не оцінюються логістичні ризики (32 %) або для їх оцінки використовується досвід і знання менеджерів СФР (26 %). При цьому 91,5 % експертів вважає актуальним питанням управління логістичними ризиками для

фармацевтичної галузі, 89 % експертів вказують на значний вплив величини логістичних ризиків на ефективність діяльності СФР і приблизно 85 % експертів – на необхідність впровадження системи управління логістичними ризиками в діяльність СФР.

Авторами запропонований алгоритм управління логістичними ризиками СФР, який включає певні етапи:

- аналіз логістичних операцій, здійснюваних СФР;
- аналіз та ідентифікація логістичних ризиків у діяльності СФР і визначення причин їх виникнення;
- проведення кількісної та якісної оцінки логістичних ризиків, притаманних діяльності СФР, виявлених на попередньому етапі;
- аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на логістичні ризики;
- розробка сценарію розвитку ситуації щодо виникнення певних логістичних ризиків у діяльності СФР і вибір методів їх оцінки;
- оцінка логістичних ризиків; розробка заходів з мінімізації чи запобігання логістичних ризиків у діяльності СФР;
- оцінка економічного ефекту від впровадження системи управління логістичними ризиками та аналіз логістичних витрат СФР, пов'язаних з впровадженням цієї системи.

Висновки. Таким чином, з метою розвитку партнерських відносин і поліпшення лікарського забезпечення населення необхідне визначення структури логістичних ризиків у фармацевтичній галузі за видами поточних процесів, побудова алгоритму управління логістичними ризиками СФР, в основу якого має бути покладений аналіз його логістичних операцій, кількісна та якісна оцінка логістичних ризиків і причин їх виникнення, аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на логістичні ризики

з урахуванням специфіки фармацевтичної галузі, розробка сценаріїв розвитку ситуації щодо загрози виник-

нення логістичних ризиків СФР і заходи щодо їх мінімізації або запобігання.

“

Посилкіна О.В., Лісна А.Г. (2020). Науково-практичні підходи до управління ризиками та безпечністю ланцюгів постачань фармацевтичної продукції. *Фармакоекономіка в Україні: стан та перспективи розвитку : матеріали XII наук.-практ. INTERNET-конф., м.Харків, 22 травня 2020 р.* 105-107.

”